

06 октомври 2010

Защо вдигането на осигуровките не е решение?

Какво предлагат синдикатите?

Синдикатите предлагат дефицитът в НОИ да се премахне чрез вдигане на осигурителните вноски. Според „твърдите условия” на КНСБ, изразени в позиция от 26 май 2010 година, е необходимо:¹

Категорично преустановяване намаленията на осигурителните вноски и провеждане на плавно и постепенно възстановяване на размерите им до ликвидиране на чистия дефицит на фонд „Пенси” в ДОО... Като първа стъпка, още в 2011 година, да се възстанови 2-процентното намаление, въведено през 2010 г.

Колко голямо увеличение на ставките е необходимо?

Според изчисления на НОИ (виж таблицата по-долу) за да се покрият разходите по всички фондове през 2010 е необходимо увеличение на осигурителните вноски с 23.22 процентни пункта. Като се има предвид увеличаването на обезщетенията за безработица и увеличаването на броя на пенсионирания работници в очакване на пенсионната реформа, както и по-малките от очакваните приходи, исканото увеличение на осигурителна вноска е дори по-високо, около 25 процентни пункта.

---

¹ КНСБ постави твърди условия за участие в преговорите по пенсионната система, 26 май 2010 година, http://www.knsb-bg.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1124:-----&catid=69&Itemid=116

Независим съвет за пенсионна реформа

Осигурителни вноски за фондовете на ДОО за 2010 г.

	ФПенси	ФОбщо заболяване и майчинство	ФБезработица	ФТрудова злополука и професионална болест
Норматив на осигурителната вноска	16% / 11%	3.5%	1.0%	Диференцирано от 1,1% до 0,4%
Участие на държавата с 12% ос.вноски	12%			
Необходима осигурителна вноска за пълно покриване на разходите	34.28%	4.70%	2.02%	0.47%
- в. Т. Ч.	37% - Родени преди 1960 г. ; 32% - Роден след 1959 г.	2.2% - общо заболяване ; 2.5% - Майчинство		

Т.е. осигурителната тежест (вкл. здравните осигуровки) трябва да се увеличи от 29.2% на над 54%. И това не е всичко – тъй като синдикатите, както и представители на държавата, постоянно искат да се увеличат и здравните осигуровки с 4, 6 или дори 8 процентни пункта. С други думи, осигурителното бреме би достигнало около 60%. Но и това не е всичко, защото освен с осигуровки трудът се облага и с данък върху доходите от 10%. Следователно, говорим за 60% осигуровки + 10% данък, което е практически двойно облагане спрямо сегашните размери. (Синдикатите имат идеи и за премахване на плоския данък, т.е. за допълнително увеличение на облагането, но тях няма да ги включваме в сметката).

Но, това не е всичко – защото при толкова високо данъчно-осигурително бреме ще пострада пазарът на труда, ще бъдат загубени работни места, ще се увеличи сивата икономика, ще се намалят заплатите, ще се ограничи икономическият растеж. Всичко това означава, че дори и с посоченото данъчно-осигурително бреме няма да могат да бъдат събрани достатъчно приходи, за да се балансира бюджетът на НОИ. Кое то означава, че би трябвало да се отиде към още по-високо данъчно-осигурително бреме, което обаче ще има още по-негативен ефект върху икономиката и пазара на труда. На практика, не е възможно бюджетът на НОИ да се балансира с вдигане на осигуровките.

Още през 2002 година тогавашният управител на НОИ отбелязва този порочен кръг:²

Другото решение - да се балансират разходите в общественото осигуряване чрез непрекъснато повишаване на осигурителните вноски - водеше до все по-дълбоко навлизане в един порочен кръг - високи вноски - ниска събираемост - още по-високи вноски и т.н. Така се стеснява осигурителната основа и добросъвестните осигурители поемат целия товар. Този подход неминуемо щеше да доведе до крах на пенсионната система...

² Йордан Христосков, *Българският пенсионен модел през проверката на времето*, Бюлетин на НОИ, година 1, номер 1, 2002 г. http://www.noi.bg/content/publikacii/Buletini/2002/1_buletin.pdf

Колко допълнителни приходи?

В момента държавата субсидира НОИ с почти 4.4 милиарда лева годишно. С други думи, за да се балансира бюджетът на НОИ е необходимо държавата да събере 4.4 милиарда лева повече от работещите. За сравнение, това е 2.2 пъти повече от приходите от данъка върху доходите! Това е увеличение на данъчното бреме с около 4000 лева годишно за всяко семейство (с двама работещи) – като сумата ще се увеличава всяка година с увеличаването на разходите. Събирането на подобна астрономическа сума е не просто погрешно и вредно, но и невъзможно.

Ефекти върху икономиката

България е имала подобно високо данъчно-осигурително бреме в средата на 90-те години и резултатът беше печален – създаде се огромна сива икономика, бюджетните дефицити бяха огромни, икономиката стагнираше, безработицата се увеличаваше, никакви чужди инвестиции не идваха в страната заради макроикономическата нестабилност и високите данъци. На практика това би се получило отново ако се тръгне в посока увеличаване на облагането. Това е особено валидно в кризисен и следкризисен период когато безработицата и без това е висока и допълнителното натоварване на пазара на труда ще доведе до силно негативни ефекти както за заетостта, така и за конкурентността на икономиката.

Между другото, през пролетта синдикатите остро възразиха срещу вдигането на ДДС с 2-3 процентни пункта, тъй като това би се отразило негативно върху реалните доходи и икономиката. Сега същите синдикати предлагат многократно по-високо увеличение на друг данък (осигуровки) без да осъзнават, че ефектът от тази мярка ще бъде многократно по-лош. Да не говорим, че осигуровките са пряк данък, а преките данъци имат много по-силен и директен негативен ефект върху пазара на труда, заетостта и икономиката.

Чуждият опит

Според синдикатите има много примери на европейски страни, които увеличават осигуровките – масово се увеличават осигуровките вместо да се вдига пенсионната възраст, според тях. Още през 2009 година Унгария била повишила осигуровките с 6%, Русия с 3%, Литва с 2% и пр.³

Нека разгледаме тези примери. Например Унгария, за която синдикатите твърдят, че е повишила осигуровките с 6%, докато страната миналата година обяви, че ще намали осигуровките и то с цели 5%, а в допълнение ще намали и данъка върху доходите.

---

³ Министър-председателят подкрепи ключови искания на синдикатите, прессъобщение на КНСБ, http://www.knsb-bg.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1231:2010-07-23-09-21-38&catid=69&Itemid=116

Независим съвет за пенсионна реформа

Отваряме изданието на Евростат “Taxation trends in the European Union 2010”, което излезе наскоро. Какво пише там за Унгария? Пише, че в средата на 2009 са намалени с 5% осигуровките за хората с ниски доходи, а от началото на 2010 година това намаление важи за всички, намалени са също корпоративният и подоходният данък. Вдигнато е единствено ДДС, защото Унгария беше фалирала.

Какво се оказва? В Унгария не само не са увеличили рязко осигуровките – но всъщност рязко са ги намалили (и това действие е подкрепено и похвалено от МВФ). И това не е всичко. След последните избори в Унгария новото правителство планира допълнителни намаления и въвеждане на плосък данък. Дали ще успее да изпълни тези обещания, разбира се, зависи от успеха в бюджетната стабилизация, но това е друга тема.

Накратко, примерът на Унгария въобще не подкрепя тезата на синдикатите, че трябва да се вдигат осигуровките и да се премахне плоският данък. Точно обратното.

Нека да видим и друг пример на синдикатите – Литва. Вярно, Литва въведе здравна осигуровка от 6% през 2009 година. Но, в същото време, Литва намали данъка върху доходите със същия процент. В крайна сметка, общото бреме не се е увеличило. И тук, не може да се търси аргумент за вдигане на осигуровките.

Между другото, от началото на кризата почти всички страни от ЕС са намалили облагането на труда по един или друг начин – още през 2009 година 17 страни членки са намалили данъчно-осигурителното бреме като антикризисна мярка.⁴ Защото това насърчава създаването на работни места. Дори в официалния антикризисен план на Европейската комисия се препоръчваше на всички страни членки да намалят осигуровките, за да стимулират пазара на труда.⁵

В допълнение, не е вярно и другото твърдение, че в Европа не се вдига пенсионната възраст, а се вдигат осигуровките. Всъщност е точно обратното. Не просто се вдига пенсионната възраст, но и в законодателството се предвижда автоматичното ѝ повишаване занапред. Подобно нещо прие наскоро и Гърция, скандинавските страни също го прилагат.

Заключение

Вдигането на осигуровките не може да балансира бюджета на НОИ. В същото време, подобна политика би имала тежки негативни последици върху пазара на труда, би увеличила стимулите за укриване на доходи, би намалила значително разполагаемите доходи на домакинствата, би намалила конкурентността на българската икономика, би намалила заетостта и би увеличили безработицата. Ефектът върху икономическия растеж би бил не просто негативен, но и дългосрочен с продължителни отрицателни

---

⁴ European Commission and Economic Policy Committee, Monitoring revenue trends and tax reforms in Member States - Joint EC-EPC 2008 Report, European Economy. 4. April 2009. Brussels

⁵ European Commission, A European Economic Recovery Plan, Brussels, 26.11.2008, COM(2008) 800 final

Независим съвет за пенсионна реформа

последници върху благосъстоянието на българските граждани. Вдигането на осигуровките не е решение, а създава допълнителен проблем пред икономиката и заетостта. А без растяща икономика и заетост проблемите на пенсионната система ще се увеличават прогресивно.

Повече информация по темата тук: <http://ime.bg/bg/projects/reforma-na-pensionnata-sistema/>